

Inštitut za ekonomska raziskovanja
Institute for Economic Research

Univerza v Ljubljani
Fakulteta *za družbene vede*

Poročilo CRP SRIP za obdobje nov.2020 – okt.2021

**SPREMLJANJE IN PRESOJA UČINKOV STRATEŠKIH RAZVOJNO
INOVACIJSKIH PARTNERSTEV**

Pripravila: dr. Maja Bučar

Sodelovali: dr. Matjaž Črnigoj, dr. Andreja Jaklič, dr. Borut Likar, dr. Aleš
Lipnik, dr. Marko Lovec, dr. Metka Stare in dr. Boštjan Udovič.

oktober 2021

Uvod

Poročilo o delu zajema obdobje od novembra 2020 do konca oktobra 2021. Čeprav so tudi v tem obdobju pogoji dela bili zaznamovani s pandemijo COVID-19 in posledično z omejitvami neposrednih stikov, je raziskovalna skupina redno sodelovala z naročniki pri izvedbi zahtevanih nalog, delno opredeljenih v časovnici ter dopolnjenih s tekočimi predlogi naročnika. Zaradi zamika pri dogovoru o dostopu do podatkov se zaključek ene od nalog, opredeljene v časovnici (točka f), premika na sredino decembra 2021- zamik je dogovorjen v soglasju z naročnikom (SVRK).

Raziskovalno in analitično delo je tudi v tem obdobju potekalo pretežno virtualno, tako stiki med raziskovalci in pisarnami SRIP kot znotraj evalvacijske skupine, ter med evalvacijsko skupino in naročniki. Ocenjujemo, da je na kakovost dela SRIP, pa tudi našega spremljanja, COVID-19 vplival vsaj posredno, saj bi bila intenzivnost stikov, predvsem pa stikov v živo, v normalnih razmerah zagotovo večja ter kakovostnejša. Odpadla je izvedba fokusnih skupin za preverjanje nekaterih naših zaključkov, tudi zaradi preobremenjenosti pisarn z drugimi spletnimi srečanji. Na oteženo poslovanje so nas opozorile tudi nekatere pisarne, saj opažajo, da za nekatera manjša podjetja predstavlja že članarina breme, še posebno v času, ko posebnih razpisov za R&R&I projektov ni in jih tudi še nekaj časa ni moč pričakovati.

Izjema virtualnemu delu je bilo srečanje s predstavniki pisarn SRIP, naročniki in raziskovalno skupino v septembru 2021. Srečanje je bilo namenjeno predstavitvi dela raziskovalne skupine na področju zbiranja ustreznih podatkov za izdelavo zaključnega vrednotenja. V okviru tega smo delali na pridobivanju podatkov za vrednotenje SRIP na podlagi javno dostopnih evidenc ter posebnih dogovorov s SURS, AJPES in naročniki, tudi zato, da bi na način razbremenili pisarne SRIP. Vendar bo sodelovanje pisarn pri interpretaciji podatkov in dodatnemu opisu njihovega dela nujno in tako se načrtuje po končani empiriji še več razgovorov s pisarnami in po njihovi presoji tudi s strokovnimi sveti v okviru posameznih SRIP.

Predvidene naloge za zadnji kvartal 2020

Osrednja naloga v zaključku leta 2020 je bila dokončanje oblikovanja predlogov nadgradnje sistema upravljanja v smeri spodbujanja sodelovanja med SRIPi in znanstveno raziskovalnim sistemom. Osnutek besedila je bil predstavljen naročnikom in na podlagi pripomb prenovljen in dopolnjen do 1.12. 2020. V prvem delu besedila so bili predstavljeni rezultate anket in razgovorov s predstavniki Strateških razvojno-inovacijskih partnerstev (SRIP) glede nacionalne raziskovalno-razvojne in inovacijske politike Republike Slovenije ter sodelovanja med javnimi raziskovalnimi organizacijami in gospodarstvom. Pri tem smo na eni strani zbrali mnenja o ključnih izzivih in zaznanih trenutnih pomanjkljivostih nacionalnega inovacijskega ekosistema, po drugi strani pa smo SRIP prosili za primere dosedanjih dobrih praks in ukrepov, ki jih je po njihovih ocenah vredno ohraniti, nekatere pa celo še bolj intenzivirati.

Raziskovalna skupina je v drugem delu oblikovala predloge nadgradnje raziskovalno-razvojne in inovacijske politike. Predlagane in pojasnjene so ključne usmeritve kot jih na podlagi analize delovanja SRIP in njihovih opažanj vidi skupina in so pomembni pri oblikovanju nove

Raziskovalno-razvojne in inovacijske strategije in politike, tudi v smeri intenzivnejšega in uspešnejšega sodelovanja JRO in gospodarstva. Oblikovali smo: a) predloge ukrepov na splošni ravni, b) predloge ukrepov posebej na ravni spodbujanja sodelovanja med gospodarstvom in javnimi raziskovalnimi organizacijami ter c) ukrepe, ki bi še povečali vlogo in prispevek SRIP pri uresničevanju Strategije pametne specializacije.

Končna verzija izročka je bila predana naročnikom in objavljena na spletni strani projekta.

[Spremljanje procesa podjetniškega odkrivanja po posameznih SRIP-ih in povezovanje le-tega z nastajanjem strateških dokumentov za programiranje kohezijske politike ter Načrta za obnovo in okrevanje](#)

V okviru te točke smo člani raziskovalne skupine sodelovali pri prenovah Akcijskih načrtov po posameznih SRIP-ih in prisostvovali na delavnicah, ki so potekale v aprilu. Sodelavci projekta so se virtualno udeležili vseh desetih spletnih delavnic, vsak za SRIP, ki ga spremlja. Za potrebe poročila je raziskovalec, ki spremlja določen SRIP, pripravil kratko zabeležko o poteku delavnice, kjer je izpostavil ključne poudarke predstavitve ter diskusije in podal svojo oceno. Skupna ocena je, da so delavnice pokazale, da se v okviru SRIP-ov aktivno dela in poskuša kljub okoliščinam ne le zadržati članstvo, ampak ga z novimi prijemi še povečati. Seveda je še vedno opazna visoka stopnja heterogenosti SRIP. To se odraža pri številu članov, številu in obsegu področij, na katera se usmerjajo v okviru svojega dela ter pri dinamiki načrtovanja nalog.

Zabeležke in predlogi so bili naročnikom posredovani v Poročilu CRP konec aprila 2021.

V istem poročilu smo na predlog naročnika opravili grobo oceno Načrta za okrevanje in odpornost. Prvotna analiza s strani članov raziskovalne skupine se je nanašala na verzijo dokumenta, ki je bila pripravljena decembra 2020 in javno objavljena 12.2. Prenovljena različica, ki jo je vlada posredovala Komisiji, nam je bila dostopna šele od 30.4. dalje, zato smo kratko analizo nove različice pripravili do 5.5. 2021, ki pa je zaradi časovne omejitve za izvedbo zagotavljala le hiter pregled in ne poglobljene analize. Načrtovali smo korekcijo oz. dopolnitev analize na osnovi identificiranih potreb in pripomb naročnikov, vendar na oddano gradivo ni bilo komentarjev.

Analiza prvega osnutka NOO (dec.2020) je pokazala nezadostno vključevanje S4 in Akcijskih načrtov SRIP v načrtovanje aktivnosti na področjih, ki sicer naslavljaajo prioritete S4 (zdravje, krožno gospodarstvo, digitalizacija, mobilnost, hrana) in ukrepov za spodbujanje podjetništva. Z zornega kota učinkovite implementacije Strategije pametne specializacije ocenjujemo to dejstvo kot izgubljeno priložnost za širšo integracijo S4 v nastajajoče strateške dokumente na eni strani in na drugi strani za uporabo dosedanjih izkušenj (predvsem konkretnih razpisov za R&R projekte za TRL 3-6, TRL 6-9 in Demo projekte na drugi strani) pri načrtovanju novih ukrepov.

SRIP so na mnogih področjih, ki jih vključuje NOO (zdravje- medicina, trajnostna mobilnost, krožno gospodarstvo, trajnostna prenova stavb, digitalizacija, turizem, hrana) postavili dobro podlago in izhodišča za nadaljnji razvoj, zato bi bilo vsaj na teh področjih smiselno upoštevati njihov pomen in jih aktivneje vključiti v načrtovanje projektov, izgradnjo kompetenc ter mednarodnih povezav. Ustvarja se vtis, da je S4 stvar nekega povsem drugega resorja in se ne vklaplja v NOO, pa čeprav so nekateri projekti, načrtovani v sklopu NOO, manj dodelani kot so tisti, ki že potekajo znotraj SRIP na istih področjih (npr. tele-medicina). Po drugi strani se na nekaterih področjih pojavljajo projekti, ki jih najdemo v AN SRIP, a se ob tem obstoja SRIP ne omenja. V dokumentu NOO so omenjene povezave s številnimi strateškimi dokumenti, na področju RRI, hrane¹ in turizma tudi Strategija pametne specializacije Slovenije (S4). Povsem spregledan pa je obstoj SRIP kot enega glavnih mehanizmov za uresničevanje povezovanja med gospodarstvom in raziskovalno sfero, kar je temelj delovanja SRIP.

Neupoštevanje zmogljivosti in potencialov SRIP kot enega ključnih instrumentov za uresničevanje S4 (seveda, če je S4 sploh relevantna za NOO) je nerazumljivo in ne prispeva k učinkovitosti, odpornosti in obnovi, predvideni v NOO. SRIP so na devetih, za Slovenijo (še včeraj) strateških področjih, uspeli povezati doslej največje število razvojno-raziskovalnih institucij ter podjetij različnih velikosti ter vzpostaviti tesno sodelovanje pri razvoju in inoviranju novih produktov, tehnologij, storitev in procesov. Zato še enkrat poudarjamo, da so mnoga fokusna področja delovanja SRIP omenjena in vključena tudi v NOO (brez navedbe SRIP), zato bi bilo nujno SRIP smiselno vključiti v Načrt in poiskati sinergije pri njegovi izvedbi ter tako tudi prispevati k doseganju zastavljenih ciljev na področju S4².

V poročilu se podrobneje analizira izbrane prioritete NOO, ki se v največji meri vežejo na prioritete S4 in delovanje SRIP. Posebna pozornost je namenjena tretjemu razvojnemu področju: pametna, trajna in vključujoča rast (komponenta 1: raziskave, razvoj in inovacije ter komponenta 2: dvig produktivnosti, prijazno poslovno okolje za investitorje). V okviru obeh komponent smo opozorili na nesorazmerno skromna sredstva, ki so jih pisci NOO namenili spodbujanju R&D in inovacij. Prav tako smo opozorili na novo definiranje prednostnih področij (str. 271), kjer bodo še posebej spodbujane naložbe, saj ta prednostna področja niso skladna s prednostnimi področji, opredeljenimi v S4. Vprašanje, katere so zdaj prioritete, je temeljno za nadaljnje usmerjanje delovanja članov SRIP.

Analizo smo sklenili z ugotovitvijo, da je sicer dejstvo, da NOO predstavlja obsežen načrt na številnih med seboj prepletenih področjih. Razumemo, da je struktura dokumenta podrejena navodilom Komisije, bi pa vendarle veljalo upoštevati v večji meri analize, evalvacije in spoznanja, do katerih so na posameznih področjih prišli tudi strokovnjaki izven pripravljalne skupine. Še posebej se nam zdijo SRIP primeren forum za diskusijo o načrtovanih reformah in

¹ Pri utemeljevanju potrebe po ustanovitvi Nacionalnega inštituta za hrano se tako navaja: »V strategiji pametne specializacije (S4) je trajnostna hrana opredeljena kot nacionalna strateška razvojna prioriteta, vendar v Sloveniji nimamo ustreznega osrednjega stebra inovacijskega ekosistema, ki bi na področju hrane povezoval obstoječe centre znanja z industrijo, podjetji, kmetijskimi gospodarstvi, vladnimi institucijami ter potrošniki« (NOO, str. 274).

² Veljalo bi spomniti avtorje NOO na zapis ciljev S4: »S4 bo strateško usmerjena v trajnostne tehnologije in storitve za zdravo življenje, ki naj Slovenijo umestijo kot zeleno, aktivno, zdravo in digitalno regijo z vrhunskimi pogoji za ustvarjanje in inoviranje, usmerjeno v razvoj srednje in visoko tehnoloških rešitev na nišnih področjih.«

ukrepih, saj združujejo gospodarske subjekte in znanstvene institucije in tako poznajo dejansko stanje in smernice razvoja. Zato je njihova ne-vključenost v obravnavo vsaj tistih prednostnih področij, ki naslavlja S4, nerazumljiva in je tudi kratki časovni roki za pripravo dokumenta ne opravičujejo. Bolj se nagibamo k zaključku, da žal avtorji NOO niso prepoznali prispevkov SRIP kot enega ključnih instrumentov za učinkovito uresničevanje NOO.

Analiza sodelovanja med SRIP s ciljem identifikacije ustreznih mehanizmov, ki bi tako sodelovanje še podprli

V okviru dela v prvem kvartalu 2021 smo opravili še analizo sodelovanja med SRIP. Tudi ta je bila vključena v Poročilo o delu CRP (april 2021). Analiza je temeljila na poglobljenih razgovorih s predstavniki nekaterih pisarn SRIP ter analizo dopolnjenih AN, kjer so bili s strani SVRK SRIP naprošeni, da identificirajo možna področja sodelovanja.

V sklepnih ugotovitvah smo izpostavili, da je večje povezovanje in sodelovanje SRIP na skupnih temah in vsebinah pomembno za implementacijo S4 in zlasti za povečanje konkurenčnosti slovenskih podjetji preko oblikovanja kompleksnih verig vrednosti. V času svojega delovanja so SRIP identificirali niz presečnih vsebin, kjer se pričakuje, da bi se z združevanjem kapacitet hitreje in uspešneje našlo rešitve. Na predstavitev pa tudi v pogovorih s predstavniki pisarn SRIP se je pripravljenost za sodelovanje pogosto izpostavila. Na določenih področjih je tudi že prišlo do prvih korakov. V poročilu smo zajeli tudi glavne probleme, ki ovirajo tesnejše sodelovanje ter predloge, ki so se oblikovali v razgovorih s SRIP. Sistematično spodbujanje in institucionalna ureditev povezovanja med SRIP je pomembna tudi z vidika internacionalizacije, saj se v okviru evropskih raziskovalnih sredstev vse bolj izpostavlja interdisciplinarnost raziskovalno-razvojnih projektov, ki ponujajo celovite rešitve.

Ob oblikovanju podpornih ukrepov za spodbujanje sodelovanja med SRIP je pomembno, da se prepreči formalno oblikovanje skupnih predlogov zgolj zaradi zagotavljanja dodatnih sredstev in ni v ozadju pravega skupnega iskanja rešitev za skupne probleme.

Kvantitativna analiza ekonomske in razvojne učinkovitosti članov SRIP

V okviru tega vsebinskega sklopa smo do časa pisanja tega poročila uspeli pridobiti dostop do potrebnih podatkov. V procesu pridobivanja podatkov, smo:

- identificirali ustrezne podatkovne baze (Raziskovalno-razvojna dejavnost, Inovacijska dejavnost (INOV), Investicije v osnovna sredstva (INV), Zaključni računi (AJPES), Uporaba informacijsko-komunikacijske tehnologije v podjetjih (IKT-PODJ)
- pripravili tudi druge podatkovne baze, ki jih bomo uporabili v povezavi (podatki o RRI projektih, člani SRIP-ov)
- sprožili in izpeljali postopek na Statističnem uradu RS za pridobitev potrebnih podatkov (pogodba je bila podpisana 14/9/2021)
- uredili tudi tehnične zadeve potrebne za oddaljen dostop do podatkov

Sočasno smo se odločili pridobiti podatke Zaključni računi (AJPES) od SVRK, z namenom vzpostavitve vzporedne baze, ki bi jo imeli na IER. To smo pričakovali, da bi lahko bilo

urejeno hitreje, kar bi omogočalo, da bi z analizo začeli še preden bi dostop do podatkov uredili preko SURS. Vendar se je tudi ta postopek zavlekel, saj je bil pogodba podpisana šele 11/10/2021, podatki pridobljeni 18/10.

V času pisanja tega poročila smo uspeli pridobiti podatke in tako začnemo z izvajanjem kvantitativne analize. Ocenjujemo, da bo analiza pripravljena do sredine decembra.

Rezultate bi lahko predajali naročniku tudi sproti, potrebam naročnika pa lahko prilagodimo tudi vrstni red oziroma fokus analize.

Sklep

Ocenjujemo, da delo na CRP poteka v skladu s predvideno dinamiko, kljub občasnim časovnim zamikom, ki so v prvi vrsti posledica ali prilagajanju zunanjim okoliščinam ali pa počasnim postopkom, na katere žal nimamo zadostnega vpliva. Raziskovalna skupina poskuša biti v kar največji možni meri odzivna na sprotne zahteve in predloge naročnika, hkrati pa se zahvaljuje pomoči naročnikov pri zagotavljanju dostopa do podatkov. Tako načrtujemo, da bo zaključna naloga vrednotenja SRIP, ki je načrtovana za leto 2022, uspešno realizirana.

Projekta skupina:

dr. Maja Bučar, FDV – vodja

dr. Andreja Jaklič, dr. Metka Stare, dr. Marko Lovec in dr. Boštjan Udovič, UL FDV

dr. Matjaž Črnigoj, dr. Aleš Lipnik, IER

dr. Borut Likar, dr. Peter Štrukelj, FM UP